

MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Jolanta Fedak

DSR - I - 0700 - 8 - 1 - KN/11

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 8.03.2011

nr. 1032 podpis

Warszawa, 7-03-2011 r.

SECRETARIAT
Biura Prac Senackich
wpłynęło dn. 9.03.11
nr. 2041 podpis

Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu RP

Szanowny Panie Marszałku,

Odpowiadając na pismo Pana Marszałka, znak: BPS/DSK-043-3287/11, dotyczące tekstu oświadczenia złożonego podczas 69 posiedzenia Senatu RP w sprawie wzmocnienia kompetencji powiatów i gmin w zakresie polityki rodzinnej i pomocy społecznej, uprzejmie informuję:

W roku 2010 – ustawą z dnia 25 czerwca 2010 roku o zmianie ustawy o działach administracji rządowej (Dz. U. Nr 155, poz. 1035) dokonano rozszerzenia utworzonego w 2007 r. - na podstawie przepisów ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.) - działu „sprawy rodziny”. Zmiana dotyczyła dodania najważniejszych zadań, jakie są i powinny być realizowane w ramach polityki rodzinnej państwa oraz zmiany nazwy samego działu na „rodzina”. Sprawy, które były objęte zakresem podmiotowym tego działu nie odpowiadały rzeczywistym zadaniom realizowanym w ramach spraw dotyczących rodziny, część z nich stanowiła domenę działu „zabezpieczenie społeczne”, część zadań w ogóle nie była reprezentowana. Z tego też względu konieczne było uporządkowanie zarówno działu „Sprawy rodziny”, jak i działu „Zabezpieczenie społeczne”.

Zgodnie z obecnym brzmieniem art.28a ustawy z dnia 4 września 1997 roku o działach administracji rządowej, do najważniejszych zadań z zakresu polityki rodzinnej należą między innymi sprawy:

- 1) uwarunkowań demograficznych w kraju;
- 2) opieki nad dzieckiem do lat 3;

- 3) ochrony i wspierania rodziny z dziećmi na utrzymaniu, w szczególności rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej;
- 4) rozwoju systemu pieczy zastępczej nad dzieckiem;
- 5) koordynowania i organizowania współpracy organów administracji publicznej, organizacji pozarządowych i instytucji w zakresie realizacji praw rodziny i dziecka;
- 6) współpracy międzynarodowej dotyczącej realizacji i ochrony praw rodziny i dziecka.";

Natomiast – zgodnie z art. 31 wspomnianej wyżej ustawy dział zabezpieczenie społeczne obejmuje sprawy:

- 1) ubezpieczeń społecznych i zaopatrzenia społecznego;
- 2) funduszy emerytalnych;
- 3) pomocy społecznej i świadczeń dla osób i gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej;
- 4) przeciwdziałania patologiom;
- 5) rządowych programów w zakresie pomocy społecznej, w szczególności dla osób i gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, a także dla grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 6) świadczeń socjalnych, zatrudnienia, rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych;
- 7) kombatantów i osób represjonowanych;
- 8) koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, z wyjątkiem rzeczowych świadczeń leczniczych;
- 9) działalności pożytku publicznego, w tym nadzoru nad prowadzeniem tej działalności przez organizacje pożytku publicznego;
- 10) koordynowania i organizowania współpracy organów administracji publicznej, podmiotów działających w sferze pożytku publicznego, w tym organizacji pozarządowych."

Jak wynika z powyższego omówienia zmian w ustawie o działach administracji rządowej sprawom rodziny przyznano miejsce szczególne, a zakres zagadnień będących przedmiotem tego działu znacznie wykracza poza zagadnienia stricte pomocy społecznej, koncentrując się na zagadnieniach polityki rodzinnej, w tym świadczeń i usług na rzecz rodzin i dzieci. Należy zauważyć, że pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art.2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 roku Nr 175, poz.1362, z późn. zm.). Pomoc oferowana w systemie pomocy społecznej ma służyć przede wszystkim przezwycięzeniu sytuacji kryzysowej oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu, ma więc w większości charakter doraźny i szerszy zakres beneficjentów.

Polityka rodzinna zaś, dostosowując się do rozłożonych w czasie zmian demograficznych, ma z natury swojej charakter bardziej długofalowy i trwały. Koncentruje się na życiu rodzinnym, co oznacza powrót do wartości związków między ludźmi i poczucia bezpieczeństwa na podstawie więzi emocjonalnych i uczuciowych. Najczęściej uznawanym podmiotem polityki rodzinnej jest rodzina z dziećmi (tzw. rodzina nuklearna). Wychowanie przyszłych generacji wymaga wsparcia rodzin, nie tylko ubogich i nie tylko materialnego, ze strony osób i instytucji.

W sferze polityki społecznej jest zatem miejsce zarówno dla instytucji zabezpieczenia społecznego i pomocy społecznej, jak i dla polityki rodzinnej. Na szczególne miejsce polityki rodzinnej w obszarze polityki społecznej zwraca się również uwagę w wielu dokumentach Unii Europejskiej. Wyrazem tej tendencji jest choćby Europejski Sojusz na Rzecz Rodzin – utworzony z inicjatywy Komisji Europejskiej – będący platformą wymiany doświadczeń i wiedzy na temat polityki prorodzinnej i najlepszych rozwiązań proponowanych przez państwa członkowskie, mających odpowiedzieć na wyzwania związane ze zmianami demograficznymi. Poprzez Europejski Sojusz na Rzecz Rodzin, Komisja ma zamiar stymulować współpracę i partnerstwo między wszystkimi zainteresowanymi podmiotami na rzecz lepszego godzenia życia zawodowego, rodzinnego i prywatnego.

Właśnie zagadnienie wsparcia rodziny z dziećmi na wychowaniu w kontekście niewystarczającej efektywności aktualnego modelu organizacji opieki nad dzieckiem i rodziną dało asumpt do podjęcia działań legislacyjnych, które - uznając, że jedną z bardzo ważnych przyczyn odbierania dziecka rodzinie i umieszczania dzieci w różnych formach opieki zastępczej jest brak realnej pomocy rodzinie z dziećmi na wychowaniu - istotą proponowanych rozwiązań uczyniły stworzenie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną je wychowującą, jeżeli ma ona trudności w prawidłowym wypełnianiu swoich funkcji. Efektem tych działań jest rządowy projekt *ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, który po przyjęciu przez Radę Ministrów został skierowany we wrześniu 2010 roku do Sejmu RP - *druk sejmowy 3378*.

W projektowanych rozwiązaniach bardzo duże znaczenie przypisano działaniom profilaktycznym, które pomagają rodzinie w prawidłowym funkcjonowaniu i wychowywaniu dzieci, przeciwdziałają powstawaniu problemów lub pozwalają je rozwiązywać we wczesnym okresie ich pojawiania się. Zakłada się dalszy rozwój placówek opiekuńczo – wychowawczych wsparcia dziennego – świetlic, klubów, w których

specjaliści (psycholog, pedagog) pomagają dziecku, ale także współpracują z rodzicami. Wzmocnienie profilaktyki i pracy z rodziną poprzez działających na poziomie samorządu gminnego, tzw. asystentów rodziny, których zadaniem będzie prowadzenie systematycznej, bezpośredniej pracy z rodziną mającą trudności w prawidłowym funkcjonowaniu.

Działaniom profilaktycznym, mającym na celu stworzenie dziecku odpowiednich warunków życia w jego środowisku rodzinnym, muszą towarzyszyć działania na rzecz doskonalenia i rozwoju różnych form pieczy zastępczej nad dzieckiem. Należy przy tym wyraźnie podkreślić, że powinny mieć one charakter okresowy i wszędzie tam, gdzie jest to możliwe, zmierzać do integracji dziecka z jego rodziną. Wśród instytucji sprawujących pieczę zastępczą nad dzieckiem szczególne miejsce będą zajmować rodzinne formy pieczy zastępczej.

Zakłada się, że dzięki intensywnie prowadzonej profilaktyce i pracy z rodziną - działania te przyniosą nie tylko pozytywne skutki dla rodzin i dzieci umieszczanych w formach pieczy zastępczej, ale również, w dłuższej perspektywie czasowej, zaowocują obniżeniem kosztów funkcjonowania całego systemu sprawowania opieki zastępczej nad dzieckiem, przede wszystkim poprzez zmniejszenie liczby dzieci przebywających poza rodziną. Aby realizacja tych zamierzeń była możliwa planuje się w nowych rozwiązaniach prawnych położyć bardzo duży nacisk na różne formy wspierania i pracy z rodziną w celu przeciwdziałania konieczności oddzielania dziecka od rodziny, a ponadto na rozwój rodzin zastępczych, przede wszystkim zawodowych, oraz rodzinnych domów dziecka. Propozycje rozwiązań zakładają ponadto znaczne ograniczenie roli placówek opiekuńczo-wychowawczych w opiece nad dzieckiem. Umieszczenie dziecka w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej będzie mogło mieć miejsce po wyczerpaniu możliwości zatrzymania go w rodzinie własnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka.

Wydaje się, że w kontekście wyżej przywołanych argumentów należy uznać, że system wspierania rodziny i pieczy zastępczej nad dzieckiem nie jest systemem konkurencyjnym wobec systemu pomocy społecznej, ale stanowi wobec niego system komplementarny, koncentrujący się na realizacji celów polityki społecznej zogniskowanych wokół życia rodzinnego. System wspierania rodziny i pieczy zastępczej tworzy wprowadzając nowe instytucje wspierania rodziny (np. asystent rodziny, organizator rodzinnej pieczy zastępczej), ale bazuje także na istniejących w samorządach lokalnych jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej. Na marginesie warto dodać, że jednostki te w większości gmin realizują przecież także zadania związane z tak istotnym z punktu

widzenia polityki rodzinnej państwa – systemem świadczeń rodzinnych. Wydaje się zatem, że możliwe jest zachowanie takiego właśnie – realizującego różne cele polityki społecznej - charakteru istniejących struktur. Jestem przekonana, że powołanie asystenta rodzinnego i organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, których zadaniem jest świadczenie usług na rzecz odpowiednio rodzin z dziećmi w gminie i rodzin zastępczych w powiecie w żaden sposób nie dezorganizuje systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. Natomiast niewątpliwie akcentuje - tak istotny dla rodzin z dziećmi - aspekt aktywnego, podmiotowego, wsparcia rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Obecnie prace nad projektem *ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* prowadzone są w Podkomisji Nadzwyczajnej połączonych Komisji Polityki Społecznej i Rodziny oraz Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej, zatem ostateczny kształt ustawy, w tym zakres zadań władz samorządowych poszczególnych szczebli, zależą od decyzji parlamentarzystów.

w prowadzeniu
MINISTER
z. u. p. RODSEKRETARZ STANU

Marek Bucior